

عامل‌های افزایش دانش و مدیریت بیماری در مرغداری‌های بوشهر

مهناز امیر امینی خلف‌لو^۱، نوذر منفرد^۲، پرویز بیات^۳ و حسن علی‌پور^۴

- ۱- مربی آموزشی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، بوشهر، ایران.
- ۲- استاد مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، بوشهر، ایران.
- ۳- استادیار مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، بوشهر، ایران.
- ۴- دانشیار سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران.

چکیده

یکی از نیازهای ضروری تغذیه انسان، تأمین پروتئین حیوانی است. گوشت طیور به عنوان یک منبع با ارزش پروتئینی، در سال‌های اخیر در تغذیه انسان، در ایران و جهان استفاده شده است. بیماری‌های سه‌گانه نیوکاسل، آنفلوآنزا و برونشیت از دیر باز از جمله عامل‌های اصلی تلفات طیور در بیشتر کشورهای بوده‌اند. مدیریت نادرست مرغداری‌ها بیش از هر چیز به پایین بودن آگاهی، اطلاعات و مهارت‌های فنی مرغداران مربوط است. بنابراین شناخت دانش و رفتارهای مدیریتی مرغداران در زمینه بیماری‌های سه‌گانه طیور به عواملان توسعه کمک می‌کند تا در راستای بهبود تولید و افزایش بازده در این بخش تلاش کنند. ارتقای دانش و رفتارهای مدیریتی مرغداران از راه‌های بنیادی در پیشبرد هدف‌های توسعه و پیشرفت صنعت پرورش طیور است. این بررسی به منظور تعیین عامل‌های مؤثر بر دانش و رفتارهای مدیریتی مرغداران استان بوشهر نسبت به مهار بیماری‌های سه‌گانه طیور انجام شده است. جامعه آماری مرغداران استان بوشهر شامل ۲۲۰ نفر است. بر پایه رابطه نمونه‌گیری کوکران (۰/۷۸-۰/۹) تایید شد. یافته‌ها نشان داد دانش افرادی که تحصیلات بالاتر داشته، پیشینه بیشتری در فعالیت مرغداری دارند و به اطلاعات بیشتری دسترسی داشته‌اند به طور معنی‌داری بیشتر است. دانش نسبت به بیماری‌های سه‌گانه، هنجارهای اجتماعی و دسترسی به اطلاعات متغیرهای تاثیرگذار بر رفتارهای مدیریتی مرغداران هستند.

نمایه واژگان: دانش مرغداران، رفتار مرغداران، بیماری‌های طیور.

نویسنده مسئول: مهناز امیر امینی خلف‌لو

رایانامه: mamini_ir@yahoo.com

پذیرش: ۱۳۹۸/۰۳/۲۷

دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۱۸

مقدمه

آگاهی، اطلاعات و مهارت‌های فنی مرغداران مربوط است. از این رو توجه همه جانبه به مسئله مدیریت مرغداری‌ها و شناخت تنگناها و عامل‌های محدود کننده آن و ارایه راه‌حل‌های اجرایی مناسب، راه‌گشای تحول در تولید محصول‌های کشاورزی و بهره‌برداری مطلوب از عامل‌های تولید خواهد بود (یعقوبی و همکاران، ۱۳۸۸). گردانندگان مرغداری‌ها برای تصمیم‌گیری‌های درست به مهارت‌های مدیریتی نیاز دارند. این مهارت‌ها آنان را قادر می‌سازد تا حرفه خود را به‌طور موثرتری اداره کنند تا با تغییرات در محیط کشاورزی تجاری رو در رو شوند و در محیط بسیار رقابتی تجارت باقی بمانند (آلریماوی، ۲۰۰۶). مک فارلن و بکسل (۲۰۰۳) دانش را به‌صورت زیر مجموعه‌ای از کل اطلاعات ذخیره شده در حافظه در مورد یک مسئله خاص و به عنوان عاملی که جهت‌گیری ارزشی را با نگرش‌های خاص متصل کرده و روی رفتار تأثیر می‌گذارد، تعریف می‌کند. در واقع، دانش و آگاهی‌ها، نگرش‌ها و نیت رفتاری را تحت تأثیر قرار داده و می‌توانند به عنوان یک واسطه میان نگرش و رفتار عمل کنند. برخی از محققان نیز براین باورند که دانش بالاتر در مورد هدف نگرش، به احتمال منجر به ایجاد نگرش‌هایی می‌شود که پایدارتر بوده و در برابر تغییر و دگرگونی مقاوم‌تر هستند (فابریگر و همکاران، ۲۰۰۶). دانش و آگاهی‌ها می‌تواند، نگرش‌ها و نیت رفتاری را تحت تأثیر قرار دهد. دانش می‌تواند باعث تغییر در نگرش شده و تغییر در نگرش به تغییر در نیت رفتاری منتهی شود. دانش با توانا ساختن افراد در انتخاب روش‌ها و فعالیت‌های پایداری، نقش مهمی در افزایش رابطه نگرش‌ها و رفتارهای زیست محیطی ایفا می‌کند (کلانتری و همکاران، ۲۰۰۷).

بیماری‌های سه‌گانه نیوکاسل، آنفلوانزا و برونشیت از دیر باز از جمله عامل‌های اصلی تلفات مرغ در بیش‌تر کشورها بوده‌اند. این بیماری‌ها هر سال زیان‌های جبران ناپذیری به صنعت مرغ کشورها وارد می‌کنند. برونشیت عفونی ماکیان، بیماری حاد و به شدت واگیردار دستگاه‌های تنفسی و ادراری تناسلی

رشد جمعیت به ویژه در کشورهای در حال توسعه از یک سو و فقر غذایی در بخش‌هایی از کشورهای جهان از سوی دیگر، موجب شده، تا موضوع دسترسی کافی به غذا برای پاسخ‌گویی به نیازهای اولیه بشر، هم‌چنان در دستور کار سیاست‌گذاران اقتصادی اجتماعی باقی بماند. صنعت مرغ یکی از زیر بخش‌های مهم و راهبردی بخش کشاورزی به‌شمار می‌آید. این بخش از نظر فعالیت به لحاظ تأمین بخش عمده‌های از نیازهای غذایی و پروتئینی کشور اهمیت شایان توجهی است (نوذری و همکاران، ۱۳۹۲). پرورش جوجه گوشتی به دلیل رشد سریع، آسانی تغذیه، استفاده از فضای مترکم و هم‌چنین ضریب تبدیل پایین نسبت به دیگر فرآورده‌های پروتئینی دارای سودمندی و برتری‌های ویژه‌ای است. به‌طوری‌که از نظر حجم سرمایه‌گذاری و شمار افراد شاغل در آن یکی از صنایع مهم به‌شمار آمده و توانسته با بهره‌گیری از دستاوردهای علمی در زمینه‌های مختلف به سرعت پیشرفت کند (اصفهانی، ۱۳۸۹).

به نظر می‌رسد که همراه با رشد و توسعه کشورهای در حال توسعه، به دلیل بهبود سطح بهداشت فردی و عمومی، گرایش نهایی به مصرف پروتئین افزایش می‌یابد. پس از نان که تأمین کننده اصلی انرژی و پروتئین گیاهی خانوارهای ایرانی و به ویژه اقشار کم درآمد جامعه است، فرآورده‌های پروتئینی به ویژه انواع گوشت قرمز و مرغ، شیر و تخم مرغ در سبد غذایی خانوارهای ایرانی اهمیت به سزایی دارند (آماده، ۱۳۸۹). پیشرفت صنعت مرغ هر چند میزان تولید را افزایش داد، ولی سبب افزایش تراکم در واحد سطح در سالن‌های پرورش جوجه نیز شد. امروزه یکی از چالش‌های عمده صنعت طیور، به ویژه در مرغداری‌هایی با سامانه پرورشی مترکم، بروز بیماری و به عبارت بهتر، دور شدن از وضعیت عادی سلامتی و تولید است. در حال حاضر یکی از چالش‌های کشاورزی، مدیریت ضعیف عامل‌های تولید و ناکارایی اقتصادی واحدهای تولیدی است. بهره‌برداری نادرست بیش‌از هر چیز به پایین بودن

ارتقای کارایی و اثربخشی فعالیت‌ها، کمیت و کیفیت تولید در این زیربخش را دارد. بنابراین شناخت زمینه‌های رشد و توسعه سرمایه‌گذاری آموزشی روی این نیروها می‌تواند به بهبود برون داده‌های زیر بخش مزبور بیانجامد (علیپور و همکاران، ۱۳۹۱ به نقل از لطف الهیان، ۱۳۸۹).

طبیعت خاص پرورش مرغ که به‌شمار زیاد و به‌صورت متراکم پرورش داده می‌شوند، امکان بررسی و رسیدگی به وضعیت تک تک آن‌ها را غیر ممکن می‌سازد. بدین لحاظ هنگام شیوع بیماری در گله امکان درمان و مهار آن به ویژه در صورت مسری بودن بیماری کم است و می‌تواند همه گله را در زمان کوتاهی در معرض خطر نابودی قرار دهد، حتی در صورت امکان مهار بیماری افزون بر مرگ و میر، کاهش رشد و در نتیجه تولید، هزینه زیادی نیز به منظور خرید دارو به مرغدار تحمیل می‌شود. اصول رعایت بهینه پرورش مرغ هم‌چون انتخاب جوجه سالم، تغذیه مناسب، شرایط لانه و تراکم مناسب آن، نگهداری جوجه‌های هم‌سن، از بین بردن لاشه‌های مرغ بیمار و پیشگیری از ورود آلودگی‌های مختلف به مرغداری و استفاده به هنگام از مواد ضد عفونی مناسب بسیار ضروری است. با توجه به تاثیرگذاری عامل‌های انسانی بر پیامد یک برنامه واکسیناسیون به نظر می‌رسد که اجرای برنامه‌هایی در جهت آموزش همه افراد دست اندر کار در امر واکسیناسیون گله‌های طیور، می‌تواند عامل مهمی در کاهش شکست واکسیناسیون و زیان‌های اقتصادی وارده بر صنعت مرغ باشد (اسدپور، ۱۳۹۳).

پرورش مرغ گوشتی به دلیل رشد سریع، آسانی تغذیه، استفاده از فضای بسته، تراکم و ضریب تبدیل پایین نسبت به دیگر فرآورده‌های پروتئینی و هم‌چنین دارا بودن مواد مورد نیاز بدن انسان دارای سودمندی‌های ویژه‌ای است، ولی به دلیل رعایت نشدن اصول بهینه مدیریتی و استانداردهای فنی در تولید و پرورش مرغ، زیان‌های شایان توجهی در وهله اول به تولیدکنندگان و پس از آن به جامعه و اقتصاد ملی وارد شده است (دشتی و یزدانی، ۱۳۷۵). به طور کلی در ایران این شاخه از دامپروری به دلایلی

است که منجر به تلفات بالا در پرندگان مبتلا، کاهش تولید تخم و کاهش کیفیت تخم‌ها می‌شود (بولتر و همکاران، ۲۰۰۴). نیوکاسل و آنفلونزا نیز دو بیماری مهم مرغ هستند. عامل‌های چندی هم‌چون تنش‌های محیطی، عفونت‌های هم‌زمان، سن پرده و ایمنی مادری می‌تواند نتیجه عفونت را تحت تأثیر قرار دهد. این دو بیماری در صورت ابتلا می‌توانند تا ۱۰۰ درصد باعث مرگ و میر شوند. قدرت بالای انتقال ویروس برونشیت عفونی و نیز تنوع در سروتیپ‌های آن باعث پیچیده‌تر شدن بیماری و افزایش هزینه پیشگیری از بیماری شده است (لیو و کنگ، ۲۰۰۴). برونشیت عفونی، بیماری با واگیری زیاد است که از نظر اقتصادی در صنعت مرغ بسیار مهم است و می‌تواند مرغ صنعتی را در کل دوران زندگی مبتلا سازد (بیژن زاد و همکاران، ۱۳۹۱). درصد تلفات در واحدهای پرورش دهنده مرغ گوشتی را می‌توان توسط تابعی مطرح کرد که عامل‌ها و متغیرهای توضیح دهنده آن شامل عامل‌های مدیریتی یا متغیرهای مشخص‌کننده مدیریت مرغداری، متغیرهای مربوط به تجهیزات مرغداری، عامل‌های مرتبط با تأسیسات مورد استفاده در مرغداری، متغیرهای مرتبط با سطح ایمنی زیستی، متغیرهای مربوط به تغذیه طیور، متغیرهای مربوط به جوجه مورد استفاده هستند (هاشمی، ۱۳۸۳).

در شرایط کنونی مقایسه بازده تولید و فرآوری تولیدهای دامی در کشور در مقایسه با کشورهای پیشرفته، گویای ضریب تبدیل نامطلوب و پایین بودن ظرفیت تولید دام و مرغ کشور است که از دلایل آن می‌توان به ضعف دانش و آگاهی تولیدکنندگان در مدیریت تولید اشاره کرد. آمارهای جهانی نشان می‌دهد که در طی ۲۵ سال گذشته ۹۰ درصد افزایش تولید محصول‌های کشاورزی در جهان ناشی از بهبود روش تولید و افزایش بهره‌وری از منابع‌های موجود و تنها ۱۰ درصد به دلیل استفاده از واحدهای جدید ناشی شده است. از آنجایی که انسان، تولیدکننده اصلی محصول‌های جدید و ایجادکننده بهره‌وری است، تدابیر مدیریتی نقش بنیادی در

هم‌چون بهره‌وری پایین تولید، ضعف در مدیریت، نبود زمینه کارایی واحدها و اعمال شیوه‌های سنتی تولید از دستیابی به هدف توسعه بازمانده است (میرکزاده و همکاران، ۱۳۸۸). تولید مبتنی بر سه نهاده اصلی، زمین، نیروی کار و سرمایه است. اما بدون عنصر چهارم یعنی نهاده مدیریت، تولید اتفاقی و بر حسب تصادف خواهد بود. کارایی چه از لحاظ اقتصادی و چه از لحاظ فیزیکی به‌طور کلی به مهارت مدیر در ترکیب این منابع با شیوهی مناسب و اثربخش متکی است (نوتال، ۲۰۰۶).

هدف از انجام این پژوهش شناخت میزان دانش مدیریت مرغداران استان بوشهر نسبت به بیماری‌های سه‌گانه مرغ و تعیین عامل‌های مؤثر بر آن است و در راستای دستیابی به این هدف، زمینه‌های اختصاصی زیر را دنبال می‌کند:

- ۱- بررسی وضعیت بیماری‌های سه‌گانه در مرغداران استان
- ۲- بررسی دانش و رفتار مدیریتی مرغداران مورد بررسی در مورد بیماری‌های سه‌گانه مرغ (نشانه‌ها، راه‌های انتقال، اقدام‌های لازم در هنگام شیوع و پیش از آن و ...)
- ۳- شناخت متغیرهای تأثیرگذار بر دانش و رفتار مدیریتی مرغداران مورد بررسی نسبت به بیماری‌های سه‌گانه مرغ (اندازه واحدها، عضویت در تعاونی، دسترسی به منابع‌های اطلاعاتی و ...)

روش‌شناسی

این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق را ۲۲۰ تن از مرغداران استان بوشهر تشکیل می‌دهند. برای تعیین حجم نمونه از رابطه کوکران استفاده شد. برای انجام آزمون پیش‌آهنگ، نمونه‌ای با حجم ۳۰ مرغ‌دار، از جامعه‌ای همسان جامعه آماری تحقیق انتخاب شد. در نهایت، ۱۴۶ تن از مرغ‌داران به عنوان نمونه تحقیق تعیین شدند. ابزار گردآوری داده‌های پژوهش، پرسش‌نامه بود. برای سنجش متغیرهای تحقیق، از طیف لیکرت ۵ نقطه‌ای شامل خیلی کم (۰)، کم (۱)، متوسط (۲)،

زیاد (۳) و خیلی زیاد (۴) استفاده شد. برای تایید روایی پرسش‌نامه از نظرات کارشناسان مربوطه استفاده و اصلاحات لازم انجام گرفت. پایایی شاخص‌های تحقیق نیز با انجام مطالعه راهنما با محاسبه ضریب تتای ترتیبی سنجیده و مورد تایید قرار گرفت ($\theta = 0.78 - 0.9$). متغیرهای وابسته پژوهش دانش و رفتار مدیریتی مرغداران استان بوشهر نسبت به بیماری‌های سه‌گانه مرغ (برونشیت، نیوکاسل و آنفلونزا) هستند.

منظور از متغیر دانش، میزان اطلاعات و آگاهی مرغدار در زمینه بیماری‌های سه‌گانه (نشانه‌ها، آسیب‌ها، راه‌های انتقال، راه‌های پیشگیری و درمان) است (تعریف مفهومی). برای سنجش این متغیر، پرسش‌هایی در زمینه نشانه‌های بیماری، راه‌های انتقال و راه‌های پیشگیری طراحی شد تا مرغدار میزان آشنایی خود را با موارد مورد نظر، بر روی طیف ۵ نقطه‌ای یاد شده مشخص کند. پرسش‌های مورد نظر شامل ۱۳ پرسش برای دانش نسبت به بیماری نیوکاسل، ۷ پرسش برای دانش نسبت به بیماری برونشیت و ۱۴ پرسش برای دانش نسبت به بیماری آنفلونزا که در مجموع ۳۴ پرسش بود.

منظور از متغیر رفتار مدیریتی، رفتارهای مدیریتی است که مرغدار برای مهار و پیشگیری بیماری‌های سه‌گانه به‌کار می‌برد (تعریف مفهومی). برای سنجش این متغیر، پرسش‌هایی در زمینه راه‌های پیشگیری و فعالیت‌هایی که مرغدار برای مبارزه و مهار این بیماری‌ها به‌کار می‌برد طراحی شد تا مرغدار موافقت خود را با موارد مورد نظر، روی طیف پنج نقطه‌ای لیکرت مشخص کند. پرسش‌های مورد نظر برای رفتار مدیریتی در زمینه بیماری نیوکاسل، برونشیت و آنفلونزا به ترتیب ۱۹، ۱۱ و ۱۷ پرسش و در مجموع ۴۷ پرسش بود.

برخی متغیرهای مستقل عبارت‌اند از: سن، پیشینه کار، میزان تحصیلات، شرکت در دوره‌های آموزشی، دسترسی به منابع‌های اطلاعاتی، گروه‌های مرجع و ...

پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها، اطلاعات به دست آمده کدگذاری شده و با استفاده از نرم‌افزار SPSS

جدول ۱- توصیف برخی ویژگی‌های فردی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
سن	۳۸/۷	۷/۰۲
پیشینه فعالیت در مرغداری (سال)	۹/۴	۷/۱
فاصله تا نخستین مرکز خدمات (کیلومتر)	۹/۵	۸/۷
دسترسی به اطلاعات (۰-۴)	۱/۸۶	۱/۰۳
جریان اطلاعات در جامعه (۰-۴)	۳/۶۷	۰/۷۸
اعتماد اجتماعی (۰-۴)	۳/۳۲	۰/۹۰
هنجار اجتماعی (۰-۴)	۳/۲۳	۰/۸۹

اطلاعات در بین افراد جامعه به آسانی منتقل می‌شود. اعتماد اجتماعی در وضعیت به نسبت مناسبی قرار دارد (میانگین ۳/۳۲ در مقابل ۴) و هنجارهای اجتماعی نیز برای افراد قابل احترام هستند (میانگین ۳/۲۳). ۸/۹ درصد افراد عضو تعاونی روستایی، ۲۳/۳ درصد عضو تعاونی‌های تولیدی، ۲۰/۵ درصد عضو تعاونی‌های مرغداران، ۵/۵ درصد عضو تعاونی‌های دامداران و ۱۳ درصد عضو انجمن‌های صنفی هستند.

دانش مرغداران در زمینه بیماری‌های

سه‌گانه طیور

جدول ۲ دانش مرغداران در زمینه بیماری‌های سه‌گانه مرغ نشان می‌دهد که میانگین دانش کل افراد، ۲/۸۵ است که با توجه به امتیاز این متغیر در دامنه ۰-۴، وضعیت به نسبت مناسبی دارد. این متغیر با ۳۴ گویه در طیف ۰-۴ گزینه‌ای سنجیده شد. کمینه دانش کل، ۰ و بیشینه آن، ۴ است. جدول ۲ هم‌چنین وضعیت دانش افراد در زمینه هر یک از بیماری‌ها به صورت جداگانه را نیز نشان می‌دهد. میانگین هر سه بیماری بالاتر از میانگین گویه هاست و دانش مرغداران در حد به نسبت مناسبی قرار دارد.

Ver. 20 پردازش شدند. پردازش داده‌ها به دو صورت توصیفی و استنباطی انجام پذیرفت. برای این منظور از میانگین، انحراف معیار و درصد هم‌چنین برای بخش استنباطی از آزمون من ویت نی و روش رگرسیون گام به گام استفاده شد.

یافته‌ها

جدول (۱) برخی ویژگی‌های توصیفی مرغداران مورد بررسی را نشان می‌دهد. میانگین سنی نمونه ۳۸ سال و میانگین پیشینه فعالیت در کار مرغداری ۹ سال است. همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد، میانگین فاصله مرغداری‌ها تا نخستین مرکز خدمات، نزدیک به ۱۰ کیلومتر است. میانگین دسترسی مرغداران به اطلاعات، ۱/۸۶ است که با توجه به طیف امتیاز این متغیر در پرسش‌نامه (۰-۴)، پایین است. در میان منبع‌های اطلاعاتی، افراد نمونه اطلاعات خود را بیش‌تر از طریق کارشناسان مرکز خدمات دریافت نموده‌اند. متغیر جریان اطلاعات در جامعه با سه گویه در قالب طیف لیکرت، متغیر اعتماد اجتماعی با پنج گویه در قالب طیف لیکرت و متغیر هنجار اجتماعی با سه گویه در قالب طیف لیکرت سنجیده شدند. میانگین ۳/۶۷ برای جریان اطلاعات در جامعه نشان دهنده این است که

جدول ۲- توزیع مرغداران بر مبنای دانش در زمینه بیماری‌های طیور

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
دانش نسبت به بیماری نیوکاسل (دامنه ۰-۴)	۲/۸۰	۱/۱۲	۰	۴
دانش نسبت به بیماری برونشیت (دامنه ۰-۴)	۲/۸۶	۱/۰۳	۰	۴
دانش نسبت به بیماری آنفلونزا (دامنه ۰-۴)	۲/۸۹	۱/۰۶	۰	۴
دانش کل نسبت به سه بیماری (دامنه ۰-۴)	۲/۸۵	۱/۰۸	۰	۴

جدول ۳- توزیع مرغداران بر مبنای رفتارهای مدیریتی در زمینه بیماری‌های طیور

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
رفتارهای مدیریتی در زمینه بیماری نیوکاسل (دامنه ۰-۴)	۳/۲۶	۰/۹۹	۰	۴
رفتارهای مدیریتی در زمینه بیماری برونشیت (دامنه ۰-۴)	۳/۲۸	۰/۹۴	۱	۴
رفتارهای مدیریتی در زمینه بیماری آنفلونزا (دامنه ۰-۴)	۳/۲۷	۰/۹۶	۰	۴
رفتارهای مدیریتی در زمینه بیماری‌های سه‌گانه (دامنه ۰-۴)	۳/۲۷	۰/۹۶	۰	۴

جدول ۴- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه دانش مرغداران بر مبنای پیشینه کار

متغیر اصلی	گروه‌ها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
دانش نسبت به بیماری نیوکاسل	کمتر از میانگین	۵۶	۴۶/۷۸	۱۰۲۲/۵	۰/۲۷	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۴۲	۵۳/۱۳			
دانش نسبت به بیماری برونشیت	کمتر از میانگین	۵۴	۴۵/۹۵	۹۹۶/۵	۰/۴۰	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۴۱	۵۰/۷۰			
دانش نسبت به بیماری آنفلونزا	کمتر از میانگین	۵۴	۴۷/۴۰	۱۰۷۴/۵	۰/۸۰	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۴۱	۴۸/۷۹			

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ و ** معنی داری در سطح ۰/۰۱

رفتارهای مدیریتی مرغداران در زمینه مدیریت بیماری‌های سه‌گانه طیور

رفتار مدیریتی مرغداران با ۴۷ گویه در طیف ۰-۴ امتیازی سنجیده شد. رفتارهای مدیریتی بیانگر اقدام‌هایی است که مرغداران برای پیشگیری، مهار و درمان بیماری‌ها انجام می‌دهند. دامنه امتیازهای رفتارهای مدیریتی به صورت کل در دامنه ۰-۴ قرار دارد. میانگین ۳/۲۷ برای این متغیر بیانگر رفتار مدیریتی مناسب مرغداران در زمینه مدیریت این بیماری‌ها است. میانگین‌های به دست آمده در رابطه با رفتارهای مدیریتی مرغداران نسبت به سه بیماری بیش از میانگین گویه هاست (جدول ۳).

مقایسه میانگین دانش مرغداران بر مبنای پیشینه کار

یافته‌های جدول ۴ بیانگر آن است که بین میانگین رتبه‌ای دانش مرغداران نسبت به بیماری‌های سه‌گانه افرادی که پیشینه فعالیت آنان در مرغداری کمتر از میانگین است (میانگین=۹ سال) و افرادی که پیشینه فعالیت بیش‌تر از میانگین دارند، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد هر چند که افرادی که پیشینه فعالیت بیش‌تری دارند، میانگین رتبه‌ای دانش آن‌ها بیش‌تر است. افراد طی سالهای فعالیت توانسته‌اند به دانش خود در زمینه این بیماری‌ها بیفزایند.

مقایسه میانگین دانش مرغداران با توجه به سطح تحصیلات

نتایج آزمون رتبه‌ای من ویت نی در جدول ۵ نشان دهنده این است که بین دانش مرغداران با توجه به سطح تحصیلات (کمتر از دیپلم، دیپلم و

جدول ۵- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه دانش مرغداران بر مبنای سطح تحصیلات

متغیر اصلی	گروه‌ها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
دانش نسبت به بیماری نیوکاسل	کمتر از دیپلم	۲۳	۴۲/۲۵	۴/۵۵۱	* ** ۰/۰۱	وجود تفاوت
	دیپلم به بالا	۸۰	۵۳/۶۵			
دانش نسبت به بیماری برونشیت	کمتر از دیپلم	۲۳	۴۱/۷۹	۴/۸۲۷	* ** ۰/۰۲	وجود تفاوت
	دیپلم به بالا	۸۰	۵۰/۲۰			
دانش نسبت به بیماری آنفلونزا	کمتر از دیپلم	۲۳	۴۱/۰۳	۴/۷۰۴	* ** ۰/۰۲	وجود تفاوت
	دیپلم به بالا	۸۰	۴۹/۲۵			

* معنی داری در سطح ۰/۰۵ و ** معنی داری در سطح ۰/۰۱

جدول ۶- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه دانش مرغداران بر مبنای میزان دسترسی به اطلاعات

متغیر اصلی	گروه‌ها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
دانش نسبت به بیماری نیوکاسل	کمتر از میانگین	۵۳	۵۰/۷۴	۴/۵۴۵	* ** ۰/۰۱	وجود تفاوت
	بیشتر از میانگین	۵۹	۵۸/۰۸			
دانش نسبت به بیماری برونشیت	کمتر از میانگین	۵۱	۴۶/۵۹	۴/۷۶۲	* ** ۰/۰۴	وجود تفاوت
	بیشتر از میانگین	۵۷	۵۸/۰۰			
دانش نسبت به بیماری آنفلونزا	کمتر از میانگین	۵۱	۴۸/۴۶	۴/۰۲۸	* ** ۰/۰۲	وجود تفاوت
	بیشتر از میانگین	۵۷	۵۶/۳۲			

* معنی داری در سطح ۰/۰۵ و ** معنی داری در سطح ۰/۰۱

بالا تر) در مورد بیماری‌های سه گانه، تفاوت معنی داری وجود دارد. به عبارتی تحصیلات افراد بر دانش آنان تأثیر داشته و افراد تحصیل کرده از نظر میانگین دانش مرغداری برتری دارند.

مقایسه میانگین دانش مرغداران بر مبنای

میزان دسترسی به اطلاعات

نتایج به دست آمده از مقایسه میانگین رتبه‌ای دانش مرغدارانی که تنها به کار مرغداری مشغول اند و افرادی که شغل دیگری نیز دارند در جدول ۷ آورده شده است. همان‌طور که جدول نشان می‌دهد بین میانگین رتبه‌ای دانش افراد در دو دسته تفاوت معنی داری وجود ندارد در حالی که انتظار می‌رود افرادی که شغل دوم دارند به دلیل کمبود وقت و پرداختن به شغل دیگر دانش کمتری داشته باشند.

آزمون رتبه‌ای من وین نی در جدول ۶ نشان می‌دهد که بین میانگین رتبه‌ای دانش نسبت به بیماری‌های سه‌گانه در بین گروه‌های مرغداران با سطح‌های مختلف دسترسی به اطلاعات تفاوت معنی داری وجود دارد. میانگین دانش افرادی که به

جدول ۷- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه دانش مرغداران بر مبنای شغل دوم

متغیر اصلی	گروه‌ها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
دانش نسبت به بیماری نیوکاسل	فقط مرغداری	۷۸	۶۰/۲۲	۱۵۰۳/۵	۰/۷۴	عدم تفاوت
	داشتن شغل دوم	۴۰	۵۸/۰۹			
دانش نسبت به بیماری برونشیت	فقط مرغداری	۷۷	۵۹/۷۹	۱۴۰۲/۵	۰/۵۶	عدم تفاوت
	داشتن شغل دوم	۳۹	۵۵/۹۶			
دانش نسبت به بیماری آنفلونزا	فقط مرغداری	۷۷	۶۰/۰۹	۱۳۷۹/۰	۰/۴۷	عدم تفاوت
	داشتن شغل دوم	۳۹	۵۵/۳۶			

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ و ** معنی داری در سطح ۰/۰۱

جدول ۸- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه دانش مرغداران بر مبنای با توجه به جریان اطلاعات در جامعه

متغیر اصلی	گروه‌ها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
دانش نسبت به بیماری نیوکاسل	کمتر از میانگین	۴۷	۴۴/۴۷	۹۶۲/۵	* ۰/۰۲	وجود تفاوت
	بیشتر از میانگین	۵۶	۵۸/۳۲			
دانش نسبت به بیماری برونشیت	کمتر از میانگین	۴۴	۴۰/۷۲	۸۰۱/۵	*** ۰/۰۰	وجود تفاوت
	بیشتر از میانگین	۵۵	۵۷/۴۳			
دانش نسبت به بیماری آنفلونزا	کمتر از میانگین	۴۴	۴۴/۶۸	۹۲۵/۰	*** ۰/۰۱	وجود تفاوت
	بیشتر از میانگین	۵۵	۵۴/۲۵			

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ و ** معنی داری در سطح ۰/۰۱

جدول ۹- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه رفتارهای مدیریتی مرغداران با توجه به عضویت در تعاونی مرغداران

متغیر اصلی	گروه‌ها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
رفتار مدیریتی مهار بیماری نیوکاسل	اعضاء تعاونی	۶۲	۷۱/۷۷	۱۴۷۱/۵	*** ۰/۰۱	وجود تفاوت
	غیر عضو	۶۴	۵۵/۴۸			
رفتار مدیریتی مهار بیماری برونشیت	اعضاء تعاونی	۶۲	۶۵/۶۴	۱۸۶۸/۵	۰/۵۷	عدم تفاوت
	غیر عضو	۶۴	۶۱/۳۰			
رفتار مدیریتی مهار بیماری آنفلونزا	اعضاء تعاونی	۶۲	۶۸/۷۱	۱۶۶۱/۰	۰/۱۱	عدم تفاوت
	غیر عضو	۶۴	۵۸/۴۵			

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ و ** معنی داری در سطح ۰/۰۱

مقایسه میانگین دانش مرغداران با توجه به جریان اطلاعات در جامعه

جدول ۸ بیانگر آن است که بین دانش مرغدارانی که جریان اطلاعات کمتر از میانگین رتبه‌ای در جامعه حس کرده‌اند و گروه دیگر تفاوت معنی داری وجود دارد به عبارت دیگر جریان اطلاعات در جامعه بر دانش افراد تأثیر داشته است. هنگامی که اطلاعات بین افراد جامعه رد و بدل شود، آگاهی و دانش افراد نیز بیش‌تر خواهد شد.

رفتارهای مدیریتی مرغداران

مقایسه میانگین رفتارهای مدیریتی با توجه به عضویت در تعاونی مرغداران

جدول ۹ بیانگر این است که رفتارهای مدیریتی مهار بیماری‌های نیوکاسل در مرغدارانی که عضو تعاونی‌های مرغداران بوده‌اند، به‌طور معنی داری بیش‌تر از رفتارهای مدیریتی افرادی است که عضو تعاونی نبوده‌اند. در مورد رفتار مدیریتی نسبت به بیماری آنفلونزا و برونشیت تفاوت معنی داری بین اعضای تعاونی و غیر اعضا وجود ندارد.

جدول ۱۰- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه رفتار مدیریتی با توجه به سطح تحصیلات

متغیر اصلی	گروهها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
رفتار مدیریتی مهار بیماری نیوکاسل	کمتر از دیپلم	۲۱	۳۵/۷۴	۵۱۹/۵	۰/۰۰***	وجود تفاوت
	دیپلم به بالا	۸۰	۵۵/۰۱			
رفتار مدیریتی مهار بیماری برونشیت	کمتر از دیپلم	۲۳	۴۹/۸۵	۸۷۰/۵	۰/۶۹	عدم تفاوت
	دیپلم به بالا	۸۰	۵۲/۶۲			
رفتار مدیریتی مهار بیماری آنفلونزا	کمتر از دیپلم	۲۰	۴۱/۴۳	۶۱۸/۵	۰/۱۱	عدم تفاوت
	دیپلم به بالا	۸۰	۵۲/۷۷			

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ و **معنی داری در سطح ۰/۰۱

جدول ۱۱- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه رفتارهای مدیریتی مرغداران بر مبنای اعتماد اجتماعی

متغیر اصلی	گروهها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
رفتار مدیریتی مهار بیماری نیوکاسل	کمتر از میانگین	۴۱	۴۷/۶۸	۹۰۳/۵	۰/۰۵ *	وجود تفاوت
	بیشتر از میانگین	۶۲	۵۸/۵۴			
رفتار مدیریتی مهار بیماری برونشیت	کمتر از میانگین	۴۱	۵۰/۹۱	۱۲۲۶/۵	۰/۷۶	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۶۲	۵۲/۷۲			
رفتار مدیریتی مهار بیماری آنفلونزا	کمتر از میانگین	۴۱	۴۸/۳۱	۱۰۴۲/۰	۰/۱۲	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۶۲	۵۷/۵۷			

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ و **معنی داری در سطح ۰/۰۱

نتایج آزمون رتبه‌ای من ویت نی در جدول ۱۱ نشان می‌دهد که بین میانگین رتبه‌ای رفتارهای مدیریتی مرغداران با توجه به میزان اعتماد اجتماعی تنها در مورد بیماری نیوکاسل، تفاوت معنی‌داری وجود دارد و میانگین رتبه‌ای رفتارها در دسته‌های اعتماد بالا بیش‌تر است. نتایج بیانگر آن است که بین میانگین رتبه‌ای رفتارهای مدیریتی مرغداران در سطح اعتماد اجتماعی بالا و کم، در دو بیماری برونشیت و آنفلونزا تفاوت معنی‌داری وجود ندارد هر چند مرغدارانی که اعتماد اجتماعی آنان بیش‌تر بوده، میانگین رفتار مدیریتی بیش‌تری داشته‌اند.

مقایسه میانگین رفتارهای مدیریتی بر مبنای پیشینه کار
یافته‌های جدول ۱۲ گویای آن است که بین میانگین رفتارهای مدیریتی افرادی که پیشینه

مقایسه میانگین رفتارهای مدیریتی با توجه به سطح تحصیلات

نتایج آزمون من ویت نی در جدول ۱۰ نشان دهنده این است که بین رفتارهای مدیریتی مرغداران با توجه به سطح تحصیلات در مورد بیماری نیوکاسل، تفاوت معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد. سطح تحصیلات افراد در دو دسته (کمتر از دیپلم، دیپلم به بالا) طبقه‌بندی شدند. نتایج آزمون نشان می‌دهد که بین میانگین رتبه‌ای رفتارهای مدیریتی افرادی که سطح تحصیلات بالاتر دارند تنها در مهار بیماری نیوکاسل تفاوت معنی‌داری دارد و در دو بیماری دیگر اختلافی مشاهده نشد.

مقایسه میانگین رفتارهای مدیریتی بر مبنای اعتماد اجتماعی

جدول ۱۲- نتایج به دست آمده از آزمون من ویت نی به منظور مقایسه رفتارهای مدیریتی مرغداران بر مبنای پیشینه کار

متغیر اصلی	گروه‌ها	N	میانگین رتبه ای	ضریب U	سطح معنی داری	نتیجه
رفتار مدیریتی مهار بیماری نیوکاسل	کمتر از میانگین	۵۴	۴۵/۰۵	۹۸۹/۵	۰/۲۸	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۴۲	۵۱/۱۹			
رفتار مدیریتی مهار بیماری برونشیت	کمتر از میانگین	۵۶	۴۷/۴۳	۱۰۶۰/۵	۰/۴۰	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۴۲	۵۲/۲۶			
رفتار مدیریتی مهار بیماری آنفلونزا	کمتر از میانگین	۵۳	۴۲/۶۷	۸۸۹/۵	۰/۰۹	عدم تفاوت
	بیشتر از میانگین	۴۲	۵۲/۲۳			

※ معنی داری در سطح ۰/۰۵ و ※※ معنی داری در سطح ۰/۰۱

است. این متغیر، تأثیر مثبت و معنی‌داری بر رفتار مدیریتی مرغداران دارد. به عبارت دیگر، افرادی که به هنجارهای اجتماعی احترام بیشتری می‌گذارند، رفتارهای مدیریتی مناسب‌تری بروز می‌دهند.

متغیر دسترسی به اطلاعات به عنوان متغیر مهم دیگر، تأثیر مثبتی بر رفتارهای مدیریتی مرغداران دارد. مرغدارانی که دسترسی بیشتری به اطلاعات دارند، رفتارهای مدیریتی مناسب‌تری دارند.

متغیرهای یاد شده در مدل نهایی باقیمانده و دیگر متغیرها از معادله حذف شدند. به منظور برآورد معادله برآورد، با توجه به اطلاعات به دست آمده و معنی‌دار بودن مدل نهایی رگرسیون چند متغیره در این تحقیق، با معادله زیر می‌توان میزان رفتارهای مدیریتی مرغداران را برآورد کرد:

$$Y = 18.6 + 0.61 X_1 + 0.50 X_2 + 0.60 X_3$$

در این رابطه Y، رفتارهای مدیریتی مرغداران، X_1 دانش نسبت به بیماری‌های سه‌گانه، X_2 هنجارهای اجتماعی و X_3 دسترسی به اطلاعات می‌باشد. که این معادله تأثیر جمعی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (رفتار مدیریتی مرغداران) است.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های به دست آمده، پیشنهادهایی برای بهبود دانش و رفتارهای مدیریتی مرغداران ارائه شده است:

فعالیت آنان در مرغداری کمتر از میانگین است (میانگین = ۹ سال) و افرادی که پیشینه فعالیت بیشتر از میانگین دارند، در سطح پنج درصد آماری تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

عوامل‌های تأثیرگذار بر رفتارهای مدیریتی مرغداران

در این تحقیق، به منظور اندازه‌گیری تأثیر جمعی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته رفتارهای مدیریتی مرغداران، از رگرسیون گام به گام استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیونی در جدول ۱۰ آمده است. با توجه به اطلاعات جدول، میزان F در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار شده است. به طور کلی متغیرهای منظور شده در تحلیل رگرسیون، ۸۲ درصد تغییرات واریانس رفتارهای مدیریتی مرغداران را تبیین می‌کنند.

متغیر دانش نسبت به بیماری‌های سه‌گانه دارای بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی تغییرپذیری‌های متغیر وابسته رفتارهای مدیریتی مرغداران است (۰/۷۷). این یافته بیانگر این است که رفتارهای مدیریتی مرغداران به این بستگی دارد که دانش آنان نسبت به بیماری‌ها در چه وضعیتی قرار گرفته است. بنابراین با جهت‌دهی دانش مرغداران در این راستا، می‌توان انتظار داشت که مرغداران رفتارهای مدیریتی مناسب‌تری بروز دهند.

دومین عامل مهم از نظر تأثیرگذاری بر رفتارهای مدیریتی مرغداران، هنجارهای اجتماعی (۰/۰۸)

جدول ۱۳- متغیرهای تأثیرگذار بر معادله رگرسیون چندمتغیره

متغیرها	B	Beta	t	R	R ²	R ² Ad
ضریب ثابت	۱۸/۶	...	...	...	...	...
دانش نسبت به بیماری‌های سه‌گانه (X1)	۰/۳۸	۰/۶۱	۲/۸۸	۰/۶۹	۰/۷۹	۰/۷۷
هنجارهای اجتماعی (X3)	۱/۹	۰/۵	۲/۲۱	۰/۷۴	۰/۸۰	۰/۷۹
دسترسی به اطلاعات (X2)	۱/۲	۰/۶	۲/۸۳	۰/۷۹	۰/۸۵	۰/۸۲
F = ۶/۷ sig = ۰/۰۱						

هستند که می‌توان به کمک آن‌ها اطلاعات لازم را در اختیار مرغداران قرار داد.

- استفاده از رسانه‌های جمعی برای بهبود دانش مرغداران در جهت تأثیر بر رفتارهای مدیریتی آنان بسیار ضروری و کارساز خواهد بود.

- مرغدارانی که در تعاونی عضو بوده و مشارکت فعال داشته‌اند رفتارهای مدیریتی مناسب‌تری نیز داشته‌اند. تعاونی‌ها می‌توانند با برگزاری دوره‌های آموزشی، به بهبود دانش و رفتار مدیریتی مرغداران کمک کنند.

- تعامل هرچه بهتر و بیش‌تر بین سازمان جهاد کشاورزی استان، اداره کل دامپزشکی استان، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع‌های طبیعی استان بوشهر در توسعه رشته تحصیلی بهداشت آبیان در مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع‌های طبیعی می‌تواند نقش مؤثرتری در ارتقاء دانش مرغداران داشته باشد.

- طراحی و برگزاری دوره‌های آموزش بهره‌برداران خاص پرورش دهندگان مرغ استان و دوره‌های آموزش ضمن خدمت برای مدیران، کارشناسان و کارکنان مرتبط با صنعت مرغ در سازمان جهاد کشاورزی استان و اداره کل دامپزشکی استان با همکاری سازمان جهاد کشاورزی استان، اداره کل دامپزشکی و مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع‌های طبیعی استان بوشهر در بالا بردن دانش و آگاهی دست‌اندرکاران صنعت مرغداری بسیار سودمند و مؤثر خواهد بود.

- پویایی و تعامل بین مرغداران و در نهایت جریان یافتن اطلاعات در جامعه آنان، بر بهبود دانش مرغداران تأثیر داشته است. با ارائه آموزش به مرغداران توسط حوزه معاونت امور دام سازمان جهاد کشاورزی استان، اداره کل دامپزشکی و مرکز تحقیقات و آموزش، اطلاعات با سرعت بیش‌تری بین مرغداران گسترش می‌یابد.

- افرادی که پیشینه فعالیت بیش‌تری در زمینه مرغداری دارند، دانش بیش‌تری نیز در زمینه بیماری‌های سه‌گانه دارند. می‌توان از این افراد برای آموزش افراد تازه کار و انتقال آموزه‌های آنان به این افراد بهره گرفت. در این زمینه تعامل با اتحادیه مرغداران بسیار ضروری و مهم است.

- دانش و آگاهی افرادی که تحصیلات بیش‌تری دارند، نسبت به بیماری‌های سه‌گانه مورد نظر بیش‌تر است. با تشویق افراد جوان و تحصیل کرده (با فراهم‌سازی امکانات و اعطاء تسهیلات بانکی کم بهره) به آغاز فعالیت در زمینه مرغداری افزون بر اشتغالزایی، می‌توان خطر (ریسک) شیوع بیماری‌ها در مرغداری‌ها را کاهش داد.

- میزان دسترسی مرغداران به اطلاعات نیز بر دانش آنان نسبت به بیماری‌ها تأثیر داشته است. که این اطلاعات می‌تواند به صورت‌های مختلف در اختیار مرغداران قرارگیرد. تهیه نشریه‌های آموزشی، نشریه‌های ترویجی و فنی، پوستره‌های آموزشی، برگزاری کلاس‌های آموزشی و... از جمله روش‌هایی

منبع‌ها

- آماده، ح. ۱۳۸۹. تحلیل تغییرات قیمتی گوشت مرغ با کاربرد الگوی ARDL مطالعه موردی استان تهران. پژوهشنامه اقتصادی، سال دهم، شماره دوم، ص ۳۲۵-۲۹۵.
- اسدپور، ل. ۱۳۹۳. شناسایی مولکولی سروتیپ‌های ویروس عامل برونشیت عفونی در جوجه‌های گوشتی استان گیلان. مجله دنیای میکروب‌ها، سال هفتم، شماره چهارم (پیاپی ۲۱)، ص ۲۷۵-۲۸۱.
- اصفهانی، س. م. ج. و خزاعی، ج. ۱۳۸۹. بررسی عوامل‌های مؤثر بر کارایی مرغداران استان خراسان جنوبی. مجله تحقیقات اقتصاد کشاورزی، سال دوم، شماره چهارم، ص ۱۸۰-۱۶۵.
- بیژن زاد، پ.، ممیز، ر.، بزرگمهری فرد، م. ح.، حبیل ال‌ورید، م. ح.، پوربخش، س. ع. (۱۳۹۱). مطالعه تجربی گرایش بافتی جدایه ایرانی سروتیپ B/۷۹۳ و ویروس برونشیت عفونی در جوجه‌های SPF. پاتوبیولوژی مقایسه‌ای، علمی-پژوهشی، سال نهم، شماره سوم، ص ۷۴۲-۷۳۳.
- دشتی، ق. و یزدانی، س. (۱۳۷۵). تحلیل بهره‌وری و تخصیص بهینه عامل‌های تولید در صنعت طیور ایران. مجموعه مقالات اولین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران. دانشگاه سیستان و بلوچستان، ص ۱۱۱-۱۰۳.
- علیپور، ح.، کمیلی، م.، و چهارسوقی امین، ح. (۱۳۹۱). بررسی نیازهای آموزشی اعضای تعاونی‌های مرغ گوشتی مطالعه موردی استان خراسان جنوبی. نشریه علوم دامی (پژوهش و سازندگی)، شماره ۹۶، ص ۶۷-۵۷.
- میرکرزاده، ع.، غیاثوند، ف.، کرمی، م.، و پاپزن، ع. (۱۳۸۸). تحلیل عامل‌های مؤثر بر بهبود عملکرد مرغداری‌های صنعتی در شهرستان کرمانشاه. فصل‌نامه تحقیقات توسعه و اقتصاد کشاورزی، سال چهارم، شماره چهارم، ص ۱۵۹-۱۵۳.
- نوذری، ن.، قادرزاده، ح.، و میرزایی، ک. (۱۳۹۲). بررسی ساختار هزینه‌ای واحدهای پرورش مرغ گوشتی (مطالعه موردی شهرستان‌های سنندج و کامیاران). مجله دانش و پژوهش علوم دامی، جلد ۱۳، ص ۹۸-۸۳.
- هاشمی، ا. (۱۳۸۳). تبیین عامل‌های خطر و تأثیر هر یک در مزارع پرورش مرغ گوشتی. مجموعه مقالات دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، صندوق بیمه محصول‌های کشاورزی، تهران: ۲۶-۲۷ دی‌ماه.
- یعقوبی، ا.، چیدری، م.، پزشکی راد، غ.، و فعلی، س. (۱۳۸۸). اهمیت مهارت‌های مدیریت مزرعه از دیدگاه گندم کاران شهرستان تفرش. اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال ۱۷، شماره ۶۶، ص ۱۱۴-۹۹.
- Al-Rimawi, A. S., Emad, K. K., & Abdulfatah, S. A.) 2004 (. An investigation in to the perceived farm management and marketing educational needs of farm operators in Jordan. Journal of Agricultural Education, 45 (3), 34-43.
- Boltz, D. A., Nakai, M., and Bahr, G. M.) 2004 (. Avian infectious bronchitis virus: a possible cause of reduced fertility in the rooster. Avian Dis, 48 (4): 909-915.
- Fabrigar, L. R., Petty, R. E., Smith, S. M., and Crites, S. L.) 2006 (. Understanding knowledge effects on attitude –behavior consistency: The role of relevance complexity, and amount of knowledge. Journal of Personality and Social Psychology, 90 (4), pp 556-577.
- Kalantari, K., Fami, H. S., Asadi, A., and Mohammadi, H. M.) 2007 (. Investigating Factors Affecting Environmental Behavior of Urban Residents: A Case Study in Tehran City-Iran. American Journal of Environmental Sciences, 3 (2).
- Liu, S., Kong, X.) 2004 (. A new genotype of nephropathogenic infectious bronchitis virus circulating in vaccinated and non-vaccinated flocks in China. Avian Pathology, 33:321–327.

- McFarlane, B. L., and Boxall, P. C.) 2003 (. The role of psychological variables in environmental activism: An example of the forest sector. *Journal of Environmental Psychology*, 23, pp 79-87.
- Nuthall, P. L.) 2006 (. Determining the important management skill competencies: The case of family farm business in New Zealand. *Agricultural Systems*, 88, 429–450.

Factors Affecting Poultry Farmers' Knowledge and Management Behavior to Control Poultry Diseases in Bushehr Province, Iran

M. A. Khalafloo¹, N. Monfared², P. Bayat³, and H. Alipour⁴

1- Lecturer of Bushehr Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Bushehr, Iran.

2- Professor of Bushehr Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Bushehr, Iran.

3- Assistant Professor of Bushehr Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Bushehr, Iran.

4- Associate Professor, Agricultural Research, Education and Extension Organization, AREEO, Tehran, Iran.

Abstract

One of the essential needs of human nutrition is animal protein. In recent years, poultry meat is used as a valuable source of protein in human nutrition in Iran and the world. Triple diseases (influenza, bronchitis, Newcastle) have been the main causes of poultry mortality in most countries. Therefore, recognizing poultry farmers' knowledge and managerial behavior about triple poultry diseases helps development actors' effort to improve production and increase efficiency in this sector. Promoting poultry farmers' knowledge and management practices are the basic ways to achieve the goals in development of poultry industry. This study was conducted to investigate factors influencing knowledge, awareness and management practices of poultry farmers in Bushehr province about poultry diseases. The statistical population was 220 poultry farmers in Bushehr province. Based on Cochran sampling formula, 140 samples were selected. Data collection tool was a questionnaire that its validity was confirmed by experts and its reliability by Ordinal theta coefficient ($\theta=0.078-0.90$). Results showed that knowledge of persons who are more educated and have access to more information significantly more. Knowledge of the disease, triple, social norms and access to information are variables affecting poultry farmers' management practices.

Index Terms: knowledge of poultry farmers, poultry farmers' behavior, poultry diseases.

Corresponding Author: M. A. Khalafloo

Email: mamini_ir@yahoo.com

Received: 08/01/2019;

Accepted: 17/06/2019